

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0969
Název školy	Gymnázium Česká a Olympijských nadějí, České Budějovice, Česká 64
Název materiálu	VY_32_INOVACE_ZV_1_5E_SEK_03_PSYCHOSOCIÁLNÍ_VÝVOJOVÁ_TEORIE
Autor	Mgr. Vlastimil Sekyrka
Tematický okruh	Základy společenských věd – Vývojová psychologie
Ročník	1. a KVINTA
Datum tvorby	6. 2. 2013
Anotace	Prezentace seznamuje studenty s osmi stádii vývoje jedince dle E. H. Eriksona a případnými důsledky, které plynou z nevyřešení konfliktu v těchto stádiích. Závěr je věnován prověření znalosti stěžejních pojmů formou výběru z několika nabízených možností.
Metodický pokyn	Např.: prezentace je určena jako výklad do hodiny i jako materiál k samostudiu Možnosti využití: promítání, práce jednotlivců nebo dvojic u PC, vytištění pracovního listu
Pokud není uvedeno jinak, použitý materiál je z vlastních zdrojů autora	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

II. Psychosociální vývojová teorie dle E. H. Eriksona

Autor a jeho teorie

- německo - americký psycholog **Erik H. Erikson** (1902-1994)
- prožíval krizi identity (v důsledku neznalosti svého biologického otce - silný vliv na jeho teorii)
- jeho teorie zohledňuje psychologický, biologický a sociologický vliv (vývojové změny a očekávání společnosti jsou provázány)
- dle něj existuje 8 vývojových fází, tzv. osm vývojových věků
- každá je pro člověka psychosociálním konfliktem (krizí)
- následný vývoj – přechod do dalšího stádia – je závislý na vyřešení tohoto konfliktu
- pokud jedinec konflikt nevyřeší, znamená to stagnaci v dalších stádiích, ohrožení vývoje

Osm vývojových stádií:

- **1. Základní důvěra x základní nedůvěra (0 - 1)**
  - nutná stálá péče a kvalita vztahu matky a dítěte
  - uspokojování potřeb dítěte (strava, pravidelný spánek)
  - na vztahu s matkou závisí, zda si dítě vybuduje důvěru nebo nedůvěru k okolnímu světu
  - proto je to klíčové období

■ 2. Autonomie x pocit studu (2 - 3)

- dítě objevuje okolní svět skrze chození, mluvení...
- vymezuje se vůči okolnímu světu
- uvědomuje si svou identitu, své „já“ - stává se autonomní bytostí
- učí s sebekontrolem (např. tím, že je vedeno k chození na nočník)
- je-li příliš omezováno dospělými, ztrácí se jeho sebedůvěra
- objevuje se pak pochybnost o vlastních schopnostech a stud ze sebe sama
- popřípadě se stává tvrdohlavým a negativistickým

■ **3. Iniciativa x pocit viny (4 - 5)**

- dítě se stává aktivním, iniciativním
- tím si vytváří zdravé sebevědomí
- to je podporováno pozitivní reakcí rodičů na aktivitu dítěte
- v opačném případě se u něj formuje nezdravé sebevědomí a pocit viny

■ 4. Snaživost x méněcennost (6 - 11)

- dítě se snaží osvojit různé dovednosti a tím dosáhnout úspěchu
- vytváří si vztah k práci, poznává svět dospělých
- snaží se uspět mezi vrstevníky, aby překonalo pocity méněcennosti (např. při sportu)
- nedosažení úspěchu vede naopak k vybudování komplexu méněcenností

- **5. Identita x nejistota v roli (12 - 19)**
  - jedinec hledá svou identitu (sama sebe) ve společnosti
  - dospívající se zabývá otázkami typu: *Kdo jsem, jaký je smysl mého života...?*
  - identita se utváří v přebírání řady rolí, v nichž se udržuje, nebo vytrácí
  - pak zažívá zmatek ze sebe sama a neschopnost převzít role (např. svého pohlaví)
  - v nepříznivém případě podléhá jedinec vlivům vůdčích osobností
  - to může vést až ke ztrátě vlastní identity

■ 6. Intimita x izolaci (19 - 25)

- dospívající jedinec je ochoten se vzdát toho, co budoval v předchozím období - čili vytváří intimní vztah
- je připraven se citově spojit s jinou identitou (splynutí s ní)
- v nepříznivém případě má sklon k izolaci, odmítání druhých, neboť není schopen sdílet intimitu s někým jiným
- nepodaří se mu pak rozšířit své „já“ na „my“

■ 7. Generativita x stagnaci (25 - 50)

- život člověka je naplněn, pokud je plodný, produktivní
- dosahuje životního vrcholu: stává se rodičem, získává postavení v zaměstnání
- touží po zplození potomka a vedení příští generace
- to ho uspokojuje, neboť je potřebný a vytváří hodnoty
- v nepříznivém případě stagnuje a izoluje se, soustředí se na sebe samého

■ 8. Integrita x zoufalství (od 50 let)

- je to završení životního úsilí
- člověk bilancuje a hodnotí smysl svého života
- kdo je se svým životem spokojený, má pocit naplnění (integrity)
- není-li jedinec se sebou spokojen, má pochybnosti o své životní pouti
- pak upadá do hluboké nespokojenosti, až zoufalství
- nedostatek integrity se projevuje strachem ze smrti
- v krajním případě to může vést až k autodestrukci (sebevraždě)

Otestuj si své znalosti - vyber správné možnosti v závorkách a dosad' do vět:

Erikson rozdělil vývoj člověka do 8 stádií. Jedinec musí v každém z nich vyřešit konflikt, aby mohl zdárně přejít do dalšího stádia. Tento konflikt nazývá:..... (psychologický, psychosexuální, psychotropní, psychosociální, sociální). Nevyřeší-li zmíněný konflikt, dochází k..... jedince (úmrtí, stagnaci vývoje, urychlení vývoje). Veliký důraz klade na stádium, kdy dítě potřebuje navázat úzký vztah se svou matkou. To se pak odráží do jeho celého života. Tomuto stádiu odborně říkáme ..... (intimita x izolaci, základní důvěra x nedůvěra, identita x nejistota v roli, autonomie x pocit studu). Člověk, který prošel všemi stádii, se tak dostal až k osmému, jež Erikson nazývá jako ..... (integrita x zoufalství, identita x nejistota v roli, intimita x izolaci). Toto stádium vypovídá buď o pocitu naplnění, nebo pocitu zoufalství a projevuje se pak výrazným strachem ze smrti. V krajním případě může dle Eriksona dovést jedince až k ..... (založení nové rodiny, rozvodu, vyvraždění své rodiny, ubližování zvířatům v útulku, sebevraždě).

Zdroje:

- ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. Psychologie pro učitele. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X
- DOLEŽALOVÁ, Ladislava, VLKOVÁ, Marie. Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7402-060-5
- DRAPELA, Victor, J. Přehled teorií osobnosti. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-134-7
- FÜRST, Maria. psychologie. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-199-0
- HUNT, Morton. Dějiny psychologie. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-386-2
- LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1284-9
- KOL.AUTORŮ:Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Brno: Computer Press, a. s., 2009. ISBN 978-80-251-2631-8
- NAKONEČNÝ, Milan. Encyklopedie obecné psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0625-7
- ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5